

Macready gegn Tékklandi

Dómur frá 22. apríl 2010

Mál nr. 4824/06 og 15512/08

8. gr. Friðhelgi einkalífs og fjölskyldu

Brottnám barns. Haag-samningur. Umgengnisréttur.

1. Málsatvik

Kærandi, Thomas Lawrence Macready, er bandarískur ríkisborgari, fæddur 1971 og búsettur í Georgetown í Bandaríkjunum. Hann bjó ásamt konu sinni E.M. í Bandaríkjunum ásamt syni þeirra, A.T.M. Í kjölfar þess að kærandi lagði fram beiðni um skilnað, í maí 2004, var kveðinn upp bráðabirgðaúrskurður um sameiginlega forsjá foreldranna með syninum. Þann 27. maí komst kærandi hins vegar að því að E.M. hefði yfirgefið Bandaríkin og farið með son þeirra til Tékklands án hans samþykkis.

Með úrskurði dómara í júní 2004 var kveðið á um að E.M. skyldi fara með forsjá A.T.M. Sá úrskurður var kveðinn upp án þess að dómari hefði vitneskju um að E.M. hefði numið soninn á brott án samráðs við kæranda. Í október sama ár höfðaði kærandi mál fyrir tékkneskum dómstól á grundvelli ákvæða Haag-samningsins um einkaréttarleg áhrif af brottnámi barna til flutnings milli landa. Í apríl 2005 komst dómurinn að þeirri niðurstöðu að um ólögmætt brott nám væri að ræða í skilningi samningsins og að með því að hafa soninn á brott með þeim hætti hefði E.M. hegðað sér þannig að draga mætti í efa hæfi hennar til að ala soninn upp enda væri hún að hindra kæranda í að hafa samskipti við hann. Það var því niðurstaða dómstólsins að flytja ætti A.T.M. aftur til Bandaríkjanna.

E.M. áfrýjaði dóminum og við meðferð málsins fyrir áfrýjunardómstól var lagt fram álit sérfræðings. Hann komst að þeirri niðurstöðu að A.T.M. væri með vott af einhverfu og þyrfti að vera hjá móður sinni sem hann væri mjög hændur að. Kærandi vefengdi niðurstöðurnar og vísaði til þess að álitid væri bæði hlutdrægt og í raun ófullgert. Þann 29. júní 2006 var kröfum kæranda hafnað með vísan til þess að flutningur sonarins til Bandaríkjanna væri til þess fallinn að valda honum og þá einkum andlegri heilsu hans varanlegum skaða.

Frá því í október 2004 fór kærandi margoft fram á úrskurði til bráðabirgða um að honum yrði heimilað að hitta son sinn í heimsóknnum kæranda til Tékklands. E.M. áfrýjaði hins vegar flestum slíkum úrskurðum. Þó var hægt að koma á nokkrum fundum milli föður og sonar fram til janúar 2006.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærandi byggði á því að við málsmeðferðina í máli hans hefði verið brotið í bága við 1. mgr. 6. gr. um réttláta málsmeðferð og gegn friðhelgi fjölskyldulífs hans samkvæmt 8. gr. sáttmálans.

Niðurstaða

Með hliðsjón af málsmeðferðarkröfunum sem felast í 8. gr. sáttmálans og þeirri staðreynd að kjarni málsins lyti að lengd málsmeðferðar og meintu aðgerðarleysi dómstóla við að tryggja kæranda rétt hans til umgengni við barn sitt ákvað dómstóllinn að taka aðeins til skoðunar hvort brotið væri í bága við það ákvæði.

Dómstóllinn benti á það meginmarkmið Haag-sáttmálans að koma í veg fyrir fjölgun alþjóðlegra brottnámsmála. Í málum sem þessum gæti tíminn leitt til óafturkræfra afleiðinga fyrir samband milli barna og foreldra þeirra sem byggju ekki á sama stað. Það væri því afar brýnt að stjórnvöld brygðust við svo fljótt sem auðið væri til að tryggja að barni væri komið í upphaflegar aðstæður. Þannig væri og einnig hægt að forðast lagalegar málamiðlanir vegna *de facto* aðstæðna sem til væru komnar vegna ólögmætrar háttsemi. Þetta hefði hins vegar ekki verið mögulegt í tilviki kæranda þar sem tuttugu mánuðir hefðu liðið frá upphafi málsmeðferðar og fram til þess tíma er endanleg niðurstaða lá fyrir í júní 2006. Í þessu sambandi vísaði dómstóllinn til þess að barnið hefði verið 18 mánaða gamalt þegar það var numið á brott frá Bandaríkjunum.

Á meðan þessi langa málsmeðferð átti sér stað gátu dómstólar ekki úrskurðað um ábyrgð foreldranna gagnvart barninu. Af því leiddi að eini möguleiki kæranda á að uppfylla skyldur sínar sem foreldri var að nýta sér lagaleg og tímabundin úrræði sem gerðu honum kleift að umgangast son sinn af og til þegar hann heimsótti Tékkland. Enn fremur hefðu dómstólar látið hjá líða að heimila honum að nýta sér rétt sinn til umgengni með raunhæfum hætti (með því til dæmis að beita móðurina þvingunarúrræðum eða með því að hafa samband við félagsþjónustuna, barnageðlækna eða sálfræðinga með það að markmiði að greiða fyrir samskiptum milli föður og sonar.

Með hliðsjón af framangreindu var það því einróma niðurstaða dómstólsins að réttur kæranda samkvæmt 8. gr. sáttmálans, til friðhelgis fjölskyldu, hefði ekki verið verndaður með raunhæfum hætti. Í ljósi þessarar niðurstöðu var það mat dómstólsins að óþarfi væri að skoða sérstaklega kvörtun kæranda er laut að sérfræðimatinu eða hvort hann hlaut réttláta málsmeðferð.

Með vísan til 41. gr. voru kæranda dæmdar 15.000 evrur í miskabætur og 5.000 evrur í málskostnað.